

Samrådsredogörelse Detaljplan för Telefonfabriken 1 i stadsdelen Midsommarkransen, Dp 2012-18230

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund.....	3
Förslagets syfte och huvuddrag.....	3
Hur samrådet bedrivits.....	3
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden	4
Allmänt om förslaget och utvecklingen	4
Arkitektur och gestaltning	6
Kulturmiljö	9
Olägenheter för grannar	13
Parker och grönområden	13
Offentlig och kommersiell service	14
Gator och trafik	16
Tillgänglighet.....	19
Teknisk försörjning.....	19
Hälsa och säkerhet	21
Miljö- och klimataspekter	22
Boende och befolkning	22
Process, samrådsmaterial och genomförande	22
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	24
Föreslagna förändringar	25
Inkomna synpunkter	26
Statliga och regionala myndigheter och förbund	26
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	29
Övriga remissinstanser	33
Övriga, ej sakägare	34

Sammanfattning

Planen syftar till att möjliggöra tre nya kvarter, innehållande ca 150 bostäder med verksamheter i bottenvåning, inom Telefonfabriken 1 vid Telefonplan. Den nya bebyggelsen i 4-9 våningar föreslås ersätta en befintlig byggnad där Designens hus tidigare har inrymts. I planförslaget ingår även omgestaltning av LM Ericssons väg och entréplatsen framför Telefonfabriken.

Planförslaget sändes ut på samråd 2014-10-14 – 2014-11-28. Under samrådstiden inkom 39 yttranden varav 17 yttranden från remissinstanser och 22 yttranden från totalt 28 privatpersoner och övriga intressenter.

Remissinstanser som hanterar kulturmiljöfrågan (Länsstyrelsen, Skönhetsrådet, Kulturförvaltningen) är kritiska till förslaget vars utformning de anser behöver utgå mer från riksintressets utpekade värden. Länsstyrelsen anser att förslaget kan innebära påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövården. Skönhetsrådet avstyrker förslaget i föreliggande form. I övrigt framför remissinstanserna synpunkter kring sakfrågor som tillgång på allmän och kommersiell service (skola, förskola, kollektivtrafik), gatuutformning, teknisk försörjning, markföreningar, skötsel och drift samt administrativa frågor.

Av övriga *intressenter, boende och privatpersoner* som yttrat sig är majoriteten positiv men flertalet framför vissa förbehåll och/eller synpunkter av spridd karaktär. Kritiken mot förslaget rör främst kulturhistoriska värden, byggnadsgestaltning, bostäder i anknytning till Konstfacks verksamhet och bebyggelsens omfattning i relation till gårdsrum, befintlig service, vägnät, kollektivtrafik och parkeringsplatser. De positiva synpunkterna lyfter främst att det är angeläget att bygga bostäder i Stockholm och att området vid Designens hus är en bra plats för kompletteringsbebyggelse.

Med anledning av synpunkterna som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare:

- En avsmalning av kvarteren med avsikt att bibehålla befintligt grönskråk mot LM Ericssons väg och därmed gränsen mellan LM-staden och fabriksområdet.
- Entréförhållanden och vägrum, bl.a. utifrån att bevarat grönskråk inte ska fragmenteras av kommunikationsstråk samt ur driftssynpunkt.
- Omfördelning och sänkning av byggnadshöjder mot entrétorg och Konstfack.

- Omgestaltning av fasader och fasadliv utifrån att bebyggelsen ska underordna sig gamla Telefonfabriken samt för att bibehålla siktlinjen och orienteringen in mot fabriksområdet.
- Inrymmande av cykelparkering om 2,5 – 4 platser/100m² inom fastigheten.
- Trappanslutning samt eventuell hissanslutning ned till Tellusgången, utifrån tekniska och logistiska aspekter.
- Samordning av teknisk försörjning.
- Vindförhållanden samt solförhållanden för bostäder och bostadsgårdar.
- Föroreningar i mark och grundvatten.

Vidare behövs mindre kompletteringar och justeringar av planhandlingarna av redaktionell karaktär. Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna kan hanteras och studeras i det fortsatta arbetet.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Detaljplanen syftar till att möjliggöra tre nya kvarter, innehållande ca 150 bostäder samt verksamheter i bottenvåning, inom Telefonfabriken 1 vid Telefonplan. Den nya bebyggelsen i 4-5 våningar föreslås ersätta en befintlig byggnad där Designens hus tidigare har inrymts. En flexibel användning där såväl bostäder som verksamhet kan inrymmas föreslås för att på så sätt lägga grunden till en blandad och levande stad.

Hur samrådet bedrivits

Plansamråd för aktuell detaljplan pågick under perioden 2014-10-14 – 2014-11-28. Information om samrådet skickades enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckning. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, på Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning, på Midsommargården vid Telefonplan, samt på Stadsbyggnadskontorets hemsida; www.stockholm.se/detaljplaner. Annonser om samråd och samrådsmöte publicerades i lokaltidningen Mitt i Söderort tisdagen den 14 oktober 2014. Samrådsmöte hölls den 13 november kl. 17:00 - 19:00 i konferensanläggningen Kobran vid Telefonplan där ca 20-25 personer närvarade utöver stadens tjänstemän och byggherrens representanter. Besökarna var både positivt och negativt inställda till planförslaget. De flesta kom dit för att få mer information.

Ytterligare möjlighet att få information, diskutera och lämna synpunkter om samrådsförslaget fanns under den 13-15 november då stadens dialogpaviljong besökte Telefonplan. I paviljongen visades alla pågående planeringsprojekt inom Telefonplansområdet. Paviljongens 3d-modell gav förståelse för den övergripande planeringen inom området samt för de specifika detaljplaneprojekten. Ca 800 personer besökte paviljongen, däribland många boende från närområdet (Midsommarkransen, Aspudden, Örnberg, Hägerstensåsen m.fl.). Skriftliga synpunkter gällande Telefonfabriken 1 som inkom till dialogpaviljongen har registrerats som samrådssynpunkter och inkluderas i denna samrådsredogörelse.

Stadens dialogpaviljong besökte Telefonplan

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Under samrådstiden inkom totalt 39 yttranden, varav 17 yttranden från remissinstanser och 22 yttranden från totalt 28 privatpersoner samt föreningar/företag. Nedan redovisas ämnesvis de synpunkter som inkom under samrådet. Stadsbyggnadskontorets kommentarer och ställningstagande redovisas i kursiv stil efter varje ämne.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Trafikkontoret är positivt till att fler bostäder byggs i ett kollektivtrafikknära läge och att områdets allmänna ytor, såsom LM Ericssons väg, ges en mer stadsmässig utformning.

Kulturnämnden (Stockholms stadsmuseum) anser att det finns goda intentioner i planförslaget där bostäder, service och verksamhet inryms och att staden måste få förändras i och med att den växer. Samtidigt är det viktigt att bevara och förädla viktiga kulturhistoriska miljöer.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet ställer sig positivt till en fortsatt förtätning i området men avstyrker förslaget i föreliggande form. Möjligheten till att undanta det södra kvarteret måste först utredas då det skulle ha stor stadsbildsmässig betydelse.

Stockholm Business Region anser att förslaget utgör ett bra tillskott med bostäder i den växande staden. De framhäver dock att det bör finnas en bra balans mellan arbetsplatser och bostäder. I samtliga projekt där det är möjligt bör tillräckligt med lokalyta för arbets-tillfällen planeras in för att främja andelen dagbefolkning i området.

Konstfack, med medhåll från SITE, Transit Kulturinkubator och KKV-konstnärernas kollektivverkstad, anser det är högst olämpligt med bostäder så Konstfacks verksamhet. Till förmån för nya bostäder som uppförts i kvarteret har de blivit av med sin utomhus-verksamhet. De befarar att de nu kan bli ytterligare vingklippta, med tanke på att det redan idag finns problem med närboende som upplever sig störda av deras verksamhet.

SITE, Transit Kulturinkubator och KKV-konstnärernas kollektiv-verkstad framför också att de motsätter sig en rivning av f.d. Designens hus då det skulle minimera stadens vision om ett kraftfullt, kreativt och konstnärligt kluster med arbetsplatser på Telefonplan. *SITE* och *Transit Kulturinkubator* som redan idag är etablerade på Telefonplan har tillsammans med KKV utarbetat visionen – *Konsthuset – ett produktionshus för alla konstnärliga discipliner*, som de anser kan placeras inom f.d. Designens hus. De är beredda att omedelbart inleda förhandlingar med Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Vasakronan om etableringen av Konsthuset i Telefonfabriken 1.

De *privatpersoner* som yttrat sig över bebyggelseförslaget är överlag positiva men de flesta framför förbehåll och/eller synpunkter av spridd karaktär. Sju personer avstyrker förslaget med motiven att befintlig byggnad har ett högt kulturhistoriskt värde, att byggnaden bör bevaras till förmån för skola, respektive att en ny skola bör uppföras på platsen istället för bostäder. De mest återkommande synpunkterna i övrigt är att exploateringstalet är för lågt med hänsyn till det goda kollektivtrafikläget respektive att exploateringen är för omfattande med hänsyn till gårdsrum, befintlig service, vägnät, kollektivtrafik och parkeringsplatser. Synpunkter framförs även om bebyggelsens och entrétorgets utformning och gestaltning i relation till kulturhistoriska värden och områdets karaktär, samt om lägenhetsstorlekar och processfrågor.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret svarar här endast på synpunkter gällande bebyggelsens föreslagna innehåll. Synpunkter om områdets kulturhistoriska värde, gestaltning, trafik, service, skola, lägenhetsstorlekar och processfrågor bemöts under respektive rubrik.

Stockholms stad har som mål att bygga 140 000 nya bostäder till år 2030 vilket ställer stora krav på stadens befintliga miljöer, infrastruktur samt processer och utvecklingsarbete. Staden planerar bostäder där både nyttan och det allmänna intresset är som störst, däribland i kollektivtrafiknära lägen som Telefonplan. Genom beslut i Stadsbyggnadsnämnden 2013-06-13 (start-PM) har det bedömts som rimligt att pröva möjligheten att riva Designens hus för att ge plats för bostäder – under förutsättning att förslaget tar hänsyn till de historiska och kulturhistoriska värdena.

Angående frågan om ett bevarande av Designens hus för konstnärlig verksamhet är byggnaden utriven interiört vad gäller teknik. Enligt fastighetsägaren skulle ombyggnadskostnaden bli för hög för att kunna hålla en marknadsmässig hyra. Gällande skola har staden ej bedömt det som angeläget att utveckla designens hus för detta ändamål, framförallt med hänvisning till att flertalet lokaler inom Telefonfabriken redan används för utbildning. Staden arbetar kontinuerligt med utveckling av lokaler för förskola och skola i de detaljplaner som handläggs i området.

Stadsbyggnadskontoret anser att frågan om konstnärlig produktion i och kring Telefonfabriken, i förhållande till bostadsmiljö, behöver lyftas med berörda aktörer på Telefonplan och stadens förvaltningsar. Det är väsentligt att det skapas samsyn kring platsens framtida användning och betydelse, d.v.s. om Telefonplan ska vara en plats för konstnärlig produktion i bred bemärkelse eller endast inhysa konstnärlig utställningsverksamhet. Frågan är angelägen att utveckla och arbeta vidare med.

Arkitektur och gestaltning

Bebyggelseutformning

Flertalet av de synpunkter som inkommit gällande bebyggelseutformning relaterar till de kulturhistoriska värdena och återfinns mer utvecklade under rubriken Kulturmiljö.

Länsstyrelsen, Samfundet St:Erik och Kulturnämnden anser att föreslagen bebyggelse är för omfattande och för framträdande i relation till omgivande bebyggelse. Speciellt frontbyggnadens höghusdel och expressionistiska gestaltning riskerar att dominera över fabriksbyggnaden och LM-staden och kan därmed innebära skada på riksintresset. (Se vidare under rubriken kulturmiljö).

Samfundet S:t Erik och Kulturnämnden anser att bebyggelsestrukturen med slutna kvarter skulle bryta det ursprungliga planmönstret och sambandet mellan fabriken och LM-stadens arbetarbostäder.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet anser att föreslagen kvarterstruktur är rätt för platsen och att det är positivt att viktiga siktlinjer och rörelsemönster bibehålls. Rådet är även positivt till det norra och mellersta kvarterets gestaltungsprinciper samt föreslagna ateléradhus och verksamheter i bottenplan men anser att utformningen för det södra kvarteret innehåller för mycket form och för lite funktion. Området skulle gagnas bättre, avseende rörelsemönster och kulturhistoriska värden, om det södra kvarteret utgår så att förplatsen blir ett tydligare rum.

Konstfack är positiv till kvarterstrukturen och fasadernas färgskala mot Konstfack. Hushöjderna närmast Konstfack bör dock sänkas en våning alternativt ha samma höjd som konstfack. Konstfacksgången kommer annars upplevas väldigt trång samt ge försämrade ljusförhållanden in till Konstfack. Fasadlivet på byggnaden närmast entrétorget behöver skjutas tillbaka så att siktlinjen från Telefonplans tunnelbaneuppgång till Konstfacks fasadskylt inte bryts.

Privatpersoner

Tio privatpersoner framför synpunkter kring byggnadshöjd, exploateringsgrad och färgsättning. Flertalet anger riksintresset och stadsbilden skäl till bearbetning av bebyggelseutformningen.

Åtta yttranden i temat berör byggnadsskala och fasadutformning. Fem personer framför bl.a. synpunkter om att bebyggelsen är för massiv i relation till gårdar och gaturum, att fem våningar inte bör överstigas, att frontbyggnadens utformning är för expressionistisk och att högdelen och "skidbacksparkett" utgör belastande konkurrenter till Telefонтornet och bör utgå. Två personer anser däremot att exploateringen kan ökas med fler våningar och en person anser att bebyggelsen kan vara högre mot LM Ericssons väg men lägre mot Ture Wennerholms torg med hänsyn till boende där bakom.

I tre av yttrandena i temat framförs att bebyggelsens färgsättning bör överensstämma bättre med LM-stadens ljusa vit-gula nyanser. Speciellt frontbyggnadens fasad mot entrétorget anses ge ett oroligt intryck gentemot dessa.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret avser att revidera bebyggelseförslaget på flertalet punkter utifrån inkomna synpunkter.

Kvarterstruktur och omfattning

Stadsbyggnadskontoret anser att kvarterstrukturen ska kvarstå då den skapar en stadsmässig miljö samt medger siktstråk mellan LM-

staden och Telefonfabriken. Kvarteren kommer dock att smalnas av österut så att befintligt grönstråk mot LM Ericssons väg kvarstår. Grönstråket blir då en del av gatumiljön. Ett reviderat förslaget kommer att innebära att bostadsgårdarna blir mindre än i samrådsförslagen vilket gör att möjligheten till utevistelse på taken som kompensation blir än viktigare. Preliminära solstudier för samrådsförslaget visade att fasaderna mot bostadsgårdarna inte fick tillfredställande ljusförhållanden under vår/ höstdagjämning. En minskning av bostadsgårdarna kan innebära att ljusförhållandena riskerar att försämrats ytterligare. I samband med att byggnadshöjderna omstuderas ska det därför säkerställas att bostäderna får godtagbara ljusförhållanden.

Stadsbyggnadskontoret anser i motsats till Skönhetsrådet att den södra byggnaden har stor betydelse både utifrån stadsbilda- och stadsrumssynpunkt. Det planerade entrétorget är betydligt större än både Hötorget och Medborgarplatsen vilket bedöms som väl tilltaget. Att ta bort den södra byggnaden som ligger i linje med nuvarande fasadliv skulle enligt stadsbyggnadskontoret innebära ett oproportionerligt stort stadsrum för sin kontext. Stadsbyggnadskontoret bedömer dock att en del av fasadlivet mot entrétorget kan skjutas tillbaka för att öppna upp ett tydligare siktstråk mot Tellusgången för att på så sätt förbättra orienteringen från Midsommargården/Tunnelbanan in till Telefonfabriken.

Byggnadshöjd och skala

Byggnadshöjderna ska bearbetas så att högdelen mot entrétorget utgår och övriga byggnadshöjder mot Konstfacksgången och entrétorget sänks från 5 till 4 våningar. Byggnadshöjden mot Ture Wennerholms torg avses inte sänkas. Bebyggelsen kommer dock smalnas av i bredd vilket ger mindre påverkan på utsikt för boende i bakomvarande bebyggelse norr om torget.

Fasadgestaltning

Det södra kvarterets frontfasad föreslås enligt flertalet synpunkter att omgestaltas och tonas ned i syfte att inte konkurrera med Telefonfabriken som fortsatt ska ha en framträdande roll på platsen. Bebyggelsen ska fortfarande ha ett tydligt eget uttryck som tillför entrétorget en vacker fasad och en aktiv bottenvåning

Angående synpunkterna som framförts om fasadernas färgsättning har planarbetet tydligt visat att såväl för ljus som för mörk färgsättning i för stor utsträckning konkurrerar med Telefonfabriken. Stadsbyggnadskontoret anser att en färgskala som anknyter till LM-stadens skira, varma och varierade färgskala, dock med ökad mättnad, harmonierar väl med omgivande bebyggelse.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen anser att förslaget innebär att den tydliga gränsen mellan LM-stadens bostadsområde och LM Ericssons produktionsområde luckras upp genom att bostadsfunktion förs in i produktionsområdet, samt genom att dagens avgränsning i form av grönstråk längs LM Ericssons väg ersätts av stadsgata med trädplantering. Tillsammans med befintlig trädrad på fabriksidan kommer planteringen läsas som en inramning av de nya bostadskvarteren och inte som en gräns mellan de historiska delarna av riksintresset.

Förslaget skulle innebära att platsen framför fabriken huvudentré förändras på ett olyckligt sätt. Bebyggelsens accentuerade utformning och utökning i höjd och bredd gör att tonvikten förskjuts från fabriksbyggnad till den ny bebyggelse vilket kan innebära påtaglig skada på riksintresset. Omgestaltning av platsbildningen behöver utgå från riksintressets värden så att huvudentrén till fabriken även fortsättningsvis uppfattas som en viktig plats. Förslaget innebär också en risk för att Midsommargårdens centrumanläggning som är en del av riksintresset både upplevelsemässigt och konkret, förlorar sin betydelse som stadsdelscentrum.

Detaljplanen behöver ändras för att tillgodose riksintresset för kulturmiljö enligt 3 kap. miljöbalken så att påtaglig skada inte ska uppstå på riksintresset. Föreslagen bebyggelseutformning riskerar att försvaga det kulturhistoriska sambandet och den fysiska kopplingen mellan fabriksanläggningen och LM-staden. Länsstyrelsen kräver att förslaget i högre grad utgår från områdets kvaliteter och de värden som lyfts fram i riksintressebeskrivningen och i översiktsplanen. De förordar att den befintliga byggnadens högdal bevaras och att den tydliga gränsen mellan industriområdet och LM-stadens bostadsbebyggelse upprätthålls.

Samfundet S:t Erik anser att föreslagen bebyggelse kommer bryta sambandet mellan fabrik och arbetarbostäder och att föreslagen högdal samt "spektakulära" utformningen kommer att dominera över de tidigare arkitekternas mer finstämda arkitektur. Designens hus bör bevaras och återställas exteriört till utseendet före ombyggnaden.

Kulturnämnden (Stockholms stadsmuseum) hänvisar till *Kulturförvaltningens* beslutsunderlag gällande områdets värden men vill i detta skede inte ta ställning till detaljplanen som en helhet. Kulturförvaltningen anser att planerad bebyggelse som kommer att skymma fabriken huvudfasad är för omfattande och skulle innebära att ett viktigt kultur- och industrihistoriskt samband bryts. Bebyggelsen bryter mot det ursprungliga planmönstret med sina slutna kvarter och föreslagen "stadsgata". Platsen framför telefon-

fabrikens huvudfasad bör upprättas som fabriken förplats och utvecklas som en mötesplats i området.

Privatpersoner

Sju personer är kritiska till planerad bebyggelse med hänsyn till områdets kulturhistoriska värde. Sex av dessa anser att befintlig byggnad är del av en unik och oersättlig stadsplanering och därmed ska bevaras. Föreslagen bebyggelse skulle skapa en barriär mellan LM-staden och Telefonfabriken. En person framför att förslaget bör ta större hänsyn till hur byggnaderna kan smälta in i den modernistiska gestaltning och de färgval som präglar befintlig bebyggelse för vara förenligt med vad som gäller för ett område som klassas som riksintresse. Framför allt den södra byggnaden skiljer sig från befintlig bebyggelse i området.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret avser att revidera bebyggelseförslaget på ett flertal punkter utifrån inkomna synpunkter gällande kulturmiljövärde:

Befintliga grönstråk mot LM Ericssons väg bevaras som en del av gaturummet genom att kvarterens omfattning i bredd minskas österut för att upprätthålla den tydliga gränsen mellan industriområdet och LM-staden. Vid bearbetning av förslaget är det viktigt att studera entréförhållanden och angöring för att grönstråket ska vara den sammanhängande grönremsa som Länsstyrelsen efterfrågar och inte bli fragmenterad av kommunikationsstråk. En del av bebyggelsens fasadliv mot entrétorget dras in för att öppna upp ett bredare siktstråk mot Tellusgången och fabriksfasaden.

Stadsbyggnadskontoret anser att kvartersstrukturen i övrigt bör kvarstå då den skapar en stadsmässig miljö samt medger siktstråk mellan LM-staden och Telefonfabriken. En avsmalning av kvarteret ställer dock ytterligare krav på att det inför detaljplanens antagande är säkerställt att planerade bostäder får godtagbara ljusförhållanden i och med att gårdsrummen blir mindre. Det blir också än viktigare att ge goda förutsättningar för vistelseytor på taken.

För att ytterligare minska bebyggelsens omfattning och tona ned dess expressionistiska uttryck som flertalet remissinstanser och privatpersoner är kritiska till avses frontfasadens föreslagna högdelt utgå. Frontbyggnadens fasad samt takutformning ska också omgestaltas och tonas ned. Bebyggelsen ska fortfarande ha ett tydligt eget uttryck som tillför entrétorget en vacker fasad och aktiv bottenvåning utan att konkurrera med Telefonfabriken.

Stadsbyggnadskontoret anser att Länsstyrelsens synpunkt om ett bevarande av befintlig högdal inte kan tillgodoses. Alternativet har studerats under projektets gång och det har inte gått att åstadkomma en välkomponerad helhet.

Angående synpunkter om fasadernas färgsättning; se bemötande under rubriken "fasadgestaltning" s.8.

Angående synpunkter om ett bevarande av Designens hus, se bemötande under rubriken "allmänt om förslaget" s.6.

Platsbildningar/ offentliga rum

Stadsdelsnämnden är positiv till att torget utanför Telefonfabrikens entré föreslås samspela med Telefonplanstorget. De anser det också viktigt att de offentliga rummen byggs med hög kvalitet.

Konstfack framför att Konstfacksgången upplevs som väldigt trång och mörk i förhållande till omgivande hushöjder.

Kulturnämnden/Kulturförvaltningen

Platsen framför telefonfabrikens huvudfasad bör upprättas som fabriken förplats och utvecklas som en mötesplats i området.

Länsstyrelsen:

Omgestaltung av platsbildningen behöver utgå från riksintressets värden så att huvudentrén till fabriken även fortsättningsvis uppfattas som en viktig plats.

Boende och privatpersoner

I de fem synpunkter som inkommit i temat framförs främst önskemål om entréplatsens utformning. Vatten i form av fontäner föreslås för att ge mer liv till platsen, så även en servering samt mer grönytor och träd som kan fungera som luftrenare och ge mer trivsel. Det framförs att disponeringen och utformningen av torget, samt vilka verksamheter som finns i fondbyggnadens bottenplan, har stor betydelse för att entréplatsen inte bara ska bli en passage. I och med föreslagen exploatering kring tunnelbanestationen, som föranleder att torget framför Midsommargården behöver åtgärdas, föreslår en person att denna och entrétorget omvandlas till en sammanhängande torgyta. Ett genomsilningsstråk för trafik kan skapas över torget. Detaljplanen för Västberga 1:1 inom vilken tunnelbanestation ingår föreslås slås samman med den för Telefonfabriken 1 så att ett gemensamt grepp tas över de offentliga ytorna.

En person framför att gränden mellan det sydliga och det mellersta kvarteret är för trång i förhållande till byggnadernas höjd. För ljus

och trivsel bör gränden vara lika bred som byggnaderna är höga. En person framför också att en vindanalys bör göras då det är mycket blåsig runt Ture Wennerholms torg.

Ställningstagande

Entrétorget

Stadsbyggnadskontoret anser att torget framför Midsommargården och entrétorget ska samspela och fungera tillsammans avseende allmänna funktioner, gestaltning, flöden, trafik etc. men att de inte bör upplevas som en sammanhängande yta. Utifrån den kulturhistoriska värdebeskrivningen är det viktigt att torgytorna upplevs som åtskilda och har olika gestaltningsmässiga uttryck som speglar relationen mellan fabriksområdet och LM-stadens boendemiljö med bostadssociala ambitioner.

Detaljplanen möjliggör ytor för servering på torget som förlängning av de publika verksamheter som ska finnas i frontbyggnadens entréplan. Befintliga grönytor på torget föreslås bevaras, rustas upp och kompletteras i viss mån för dagvattenhantering etc. Ytterligare grönytor/trädplanteringar skulle motverka ambitionen att lyfta fram entrétorget som fabriken ursprungliga öppna förplats, samt den visuella kopplingen mellan fabriksområdet och LM-staden som är viktig att bibehålla utifrån riksintressebeskrivningen.

Stadsbyggnadskontoret avser inte slå samman Telefonfabriken 1 med Västberga 1:1 då det skulle bli en väldigt omfattande och svårhanterlig detaljplan. Kontinuerliga avstämningar hålls över pågående projekt vid Telefonplan där gemensamma frågor diskuteras.

Stadsbyggnadskontoret noterar övriga synpunkter gällande entrétorgets gestaltning.

Gränder

Stadsbyggnadskontoret anser inte att en breddning av Konstfacksgången eller övriga gränder är lämplig. Byggrätten kommer att dras in från LM Ericssons väg i förmån för ett bevarande av grönremsan mot vägen. En ytterligare minskning av kvarteren skulle inverka negativt på gårdarnas ljusförhållanden och rumslighet. Bebyggelseförslaget kommer däremot att omstuderas med avsikt att sänka byggnadshöjden mot Konstfacksgången från 5 till 4 våningar och på så sätt släppa in mer ljus i gången. I samband med att byggnadshöjderna ses över ska också säkerställas att bostäderna får godtagbara ljusförhållanden.

Övrigt

En vindanalys tas fram till detaljplanens granskningsskede.

Olägenheter för grannar

Konstfack med medhåll från *SITE*, *Transit* och *KKV* anser det olämpligt med bostäder i direkt närhet av *Konstfack*, vars verksamhet kan inverkas negativt då det redan idag finns närboende som upplever sig störda. Den direkta insyn som kommer att uppstå mellan bostäder och *Konstfacks* ateljéer upplevs som negativ.

Konstfack anser att de huskropparna närmast *Konstfack* bör sänkas en våning, alternativt ha samma höjd som *Konstfack*. *Konstfacks* gången kommer annars att upplevas som väldigt trång och lokaler är beroende av bra ljus och obrutna siktlinjer. Fasadlivet på byggnaden närmast entrétorget bör skjutas tillbaka, i linje med *Designens* hus befintliga huskropp, så att siktlinjen mellan tunnelbaneuppgång och *Konstfacks* fasadskylt inte bryts och att orienteringen till *Konstfacks* entré inte försvåras ytterligare.

Privatpersoner

En närboende anser att hushöjderna kan vara högre mot *LM Ericssons* väg men lägre mot *Ture Wennerholms torg* eftersom bebyggelsen kommer närmare *Ture Wennerholms torg* i jämförelse med befintlig byggnad, samt att de boende längs *LM Ericssons* väg endast har badrumsfönster mot *Telefonfabriken*.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

*Stadsbyggnadskontoret avser revidera planförslaget för att tillmötesgå *Konstfack* gällande synpunkten om att sänka byggnadshöjden mot *Konstfack* med en våning. En del av fasadlivet mot entrétorget ska också skjutas tillbaka för att bibehålla siktlinjen mot *Konstfacks* fasadskylt och entré. Höjden mot *Ture Wennerholms torg* kommer att kvarstå men byggnadskroppen blir smalare vilket medger bättre utsikt för bakomvarande boende.*

*Angående synpunkter om bostäder intill *Konstfacks* verksamhet; se bemötande under rubriken "Allmänt om förslaget", s.6.*

Parker och grönområden

Trafikkontoret anser det angeläget att det planeras för gröna stråk och en stadsdelspark, t.ex. Teaterparken, inom *Telefonplan*.

Boende, privatpersoner och övriga

En person anser att det saknas planering för parker och skogsgläntor i området. Två personer anser att det är synd att parkmark inom

Enbacken offras för en ny skola som skulle kunna inrymmas inom Designens hus istället.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Tillgången av friyta och park utvecklas i samband med nya detaljplaner i området. Nya trädplanteringar planeras längs Telefonvägen och Mikrofonvägen, en ny kvarterspark inom Timotejen 19 samt en översyn av en kvarterspark inom Tvålfvingan 5. Inom aktuellt planområde utvecklas entréytan med gröna inslag och inom revideringsarbetet av detaljplanen för Telefonfabriken 1:1 studeras hur befintligt grönstråk längs LM Ericssons väg kan förädlas.

Angående Enbacken se bemötande under rubriken ”skola”, s. 15.

Offentlig och kommersiell service

Skola och förskola

Stadsdelsnämnden vill att stadsbyggnadskontoret undersöker vidare hur det inom planområdet går att anordna minst tre förskoleavdelningar med tillräckligt stora gårdar för barnens utevistelse.

Trafikkontoret anser det viktigt att förskolor och skolor planeras med tillräckligt stora utomhusgårdar av god kvalitet.

Privatpersoner

Fyra personer framför synpunkter gällande bristen på skollokaler inom Telefonplan/Midsommarkransen. Tre av dessa anser att Designens hus ska bevaras och inrymma en ny skola istället för att parkmark offras för detta. En person anser att det borde ställa krav på byggherren att inkludera skollokaler för barn vid nybyggnation.

Idrott

Idrottsförvaltningen informerar om att det finns planer på att ersätta den befintliga gymnastiksalen med en ny intill Västberga IP för att tillgodose den växande befolkningen i området.

Handel och service

Stadsdelsförvaltningen anser att kulturellt företagande och annan kulturverksamhet måste ges större plats. Med en fortsatt omvandling av kontors- och industrifastigheter till bostäder försämras balansen mellan bostäder och arbetsplatser i området och möjligheten att anlägga arbetsplatser inom området försvinner.

Privatpersoner

En person framför att det saknas service i området för att hantera så många nya personer. I ett annat yttrande framförs att det är viktigt att tänka igenom vilka verksamheter som ska finnas i fondbygg-

naden för att torget inte ska bli mer än en passageyta. En större matvarubutik eller stadsdelsbibliotek föreslås.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Skola

Inom Telefonfabriken finns idag grundskola samt högre utbildning (Konstfack). Utöver detta finns ett flertal friskolor kring Telefonplansområdet. Vid kv. Brandstegen vid Tellusborgsvägen/Bäckvägen planeras en ny F-9 skola. Behovet av nya skolor och förskolor i området är stort och är en fråga som stadens förvaltningar arbetar aktivt med att lösa. I detta sammanhang har staden inte bedömt det som angeläget att utveckla Designens hus för skolverksamhet med anledning av att flertalet lokaler inom Telefonfabriken redan användas för utbildning. Lämpligheten för skola på parkmark (Enbacken) utreds inom planprocessen för Brandstegen 1.

Karta över befintliga och planerade skolor inom Telefonplan/Midsommarkransen

Förskola

Stadsbyggnadskontoret och stadsdelsförvaltningen har inom planarbetet fört en dialog om placering av förskola inom planområdet. Stadsdelsförvaltningen och stadsbyggnadskontoret var eniga om att det inte var en lämplig lösning med hänsyn till att det inte gick att hitta en tillfredställande yta för förskolegård inom planområdet. Istället kom stadsdelen och stadsbyggnadskontoret fram till att ett lämpligt alternativ är att förskolan placeras inom det närbelägna kv. Telefonstolpen. Stadsbyggnadskontoret kan inte se att förutsättningarna kommer att ändras i och med en revidering av förslaget.

Byggherren skall enligt exploateringsavtal projektera, bygga och upplåta en permanent förskola om minst nio avdelningar med erforderlig gård på kvartersmark inom Telefonstolpen (strax väster om Telefonfabriken) Detta beräknas uppfylla behovet av förskola för både detaljplan Telefonfabriken 1 m.m. (Tellusgången/Mobilgatan) inom vilken Telefonstolpen är belägen och detaljplane-förslaget för Telefonfabriken 1 (Designens hus).

Handel och service

Plankartan reglerar att lokaler för centrumverksamhet inryms inom hela entréplanet i det södra kvarteret. Övriga bottenvåningar får en flexibel användning i form av ateljéradhus i två våningar, där såväl bostad som verksamhet kan inrymmas. Tillsammans med befintliga verksamhetslokaler inom Telefonfabriken och Midsommargården, inklusive de som planeras inom anslutande områden (Västberga 1:1 och Timotejen 19,28), anser stadsbyggnadskontoret att det kommer finnas goda möjligheter att etablera nya verksamheter för service som kan ge nya arbetstillfällen.

Staden är angelägen om att det ska finnas en större livsmedelsbutik inom Telefonplans kollektivtrafikhärläge och planerar en sådan inom Västberga 1:1 invid Telefonplans tunnelbana. Inom Telefonfabriken 1 bedömer stadsbyggnadskontoret att det lämpligare med mindre flexibla lokaler för verksamheter som ger levande och publika bottenvåningar, och som ej genererar biltrafik och stora inlastningsutrymmen.

Gator och trafik

Biltrafik

Trafikkontoret meddelar att korsningen LM Ericssons väg/ Mikrofonvägen-Telefonvägen som idag regleras av flera detaljplaner kommer att flyttas norrut i samband med framtagande av ny detaljplan för Västberga 1:1. Det är viktigt att det inom planarbetet säkerställs att det finns tillräckligt med utrymme inom vägområdet för detta. In/utfarter från LM Ericssons väg till de nya kvartersgatorna bör begränsas och kvartersgatorna bör inte regleras som gångfartsgator då det förutsätter att parkeringsövervakning av utförs av staden. Istället kan hastigheten hållas nere med hjälp av möblering och skyltning. I övrigt saknas redovisning för hur varuleveranser ska gå till, samt avsedd plats för lastning/lossning i plankartan.

Boende och privatpersoner

Två personer anser att det idag finns stora parkeringsproblem kring Telefonplan och efterfrågar förtydligande skisser på var bilarna ska ta vägen.

En person framför oro för ökad trafik på LM Erikssons väg och Cedergrensvägen. Ett förbud mot genomfartstrafik på Cedergrensvägen, samt en avsmalning eller omvandling av vägen till gångfartsområde, bör studeras. Inom LM-staden bör också tillskapas gångfartsområden och andra trafikbegränsningar samt planeras så att byggtrafik till Telefonfabriken undviks. LM-stadens byggnader är inte tillräckligt isolerade för att klara av buller från trafiken.

Kollektivtrafik

Trafikförvaltningen (SLL) bifogar information om befintliga busslinjer samt aktuella siffror för antalet personer som reser med buss och tunnelbana från Telefonplan. De påpekar att antalet resenärer bara har ökat marginellt sedan 2009. Det stora antalet nya bostäder som planeras kring Telefonplan kommer att påverka kollektivtrafikens kapacitet och det är därför viktigt med ett nära samarbete med Trafikförvaltningen i de pågående planarbetena.

Boende och privatpersoner

Tre personer framför oro över ökat tryck på kollektivtrafiken och vill veta hur tunnelbanan ska klara den ökade belastning som det stora antalet planerade bostäder i närområdet genererar. En person undrar om det funnits tankar på tvärförbindelse.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Biltrafik

Kontinuerliga avstämningar angående gemensamma frågor, däribland trafik, hålls för de pågående projekten vid Telefonplan. Där säkerställs att tillräckliga ytor för de gemensamma vägområdena finns inom detaljplanerna.

I plankartan finns ingen bestämmelse som reglerar kvartersgatorna som gångfartsgator. Staden ansvarar därmed inte för parkeringsövervakning inom kvarteret. Den trafikstrukturkarta som finns i planbeskrivningen kommer att kompletteras med separat redovisning för varuleveranser. I samband med revidering av bebyggelseförslaget görs en översyn över om det är möjligt att begränsa in- och utfartsmöjligheterna längs LM Ericssons väg. Stadsbyggnadskontoret finner det inte lämpligt att reglera platser för lastning/lossning då det skulle medföra att detaljplanen blir allt för styrande vilket omöjliggör en flexibilitet för framtida verksamheter.

Planen tillgodoser 0,7 parkeringsplatser per lägenhet, inklusive besöksparkering. Detta anses vara tillräckligt i ett kollektivtrafikhärläge. All bostadsparkering sker på kvartersmark och antas därmed inte belasta befintlig parkeringssituation. Liksom

idag finns längs LM Ericssons väg utrymme för dubbelsidig kantstensparkering, med undantag för de platser där in/utfart sker till planerad bebyggelse. Den avgiftsbelagda parkering, med beläggningsgrad om ca 50 %, som finns inom planområdet väster om LM Ericssons väg kommer inte att ersättas utan kan lösas inom andra parkeringsytor inom Telefonfabriken som inte har full beläggning. Enligt framtagen trafikutredning för Telefonplan (Atkins 2014-04-25) har även flertalet av de övriga avgiftsbelagda parkeringsytorna kring Telefonplan låg beläggningsgrad. Staden ser inte att biltrafikanters efterfrågan på kostnadsfri parkering på sikt är hållbar.

En trafikutredning har tagits fram för att redogöra för befintlig trafiksituation inom Telefonplan med syfte att utreda hur pågående och planerade exploateringsprojekt påverkar områdets trafiksituation år 2030. Fordonsflödena bedöms huvudsakligen öka på de huvudgator som ansluter till föreslagen exploatering i anslutning till E4/ E20. På LM Ericssons väg prognostiseras en marginell ökning från 2400 (norra delen) respektive 4900 fordon/dygn (södra delen) gentemot 2500 respektive 5100 fordon/ dygn år 2030 vilket är en marginell ökning. Beräkningar finns ej för Cedergrensvägen men då huvudflödet av trafiken till LM Ericsson väg sker via Mikrofonvägen kan stadsbyggnadskontoret inte se att genomfartstrafiken genom Cedergrensvägen skulle öka nämnvärt eller att byggtrafiken skulle utgöra ett nämnvärt problem för boende där. Detaljplanen begränsas av plangränserna och behandlar trafiken endast inom det området. Övergripande trafiksekvenser beskrivs i ovan nämnd trafikutredning. Övriga trafikfrågor hänvisas till trafikkontoret. Byggtrafik tas upp i exploateringsavtalet. Lämpliga lösningar som minskar olägenheter under byggskedet eftersträvas.

Gång- och cykeltrafik

För att uppnå Framkomlighetsstrategins och Cykelplanens intentioner krävs satsningar på cykelinfrastrukturen inom Telefonplansområdet. Parallellt med pågående planering kring Telefonplan sker en övergripande trafiköversyn för bl.a. gång- och cykeltrafik. Bland annat ses ett behov av omdisponera utrymmet för cykeltrafikanter längs Telefonvägen. Längs lokalgatorna, däribland LM Ericssons väg, förväntas dock cykling även fortsättningsvis kunna ske i blandtrafik mot bakgrund av förväntade fordonsflöden och planerad utformning för en trafiksäker miljö.

I fortsatt revideringsarbete ska säkerställas att en cykelparkering om 2.5 – 4 platser/100 m² kan inrymmas inom planområdet.

Kollektivtrafik

Framtagen trafikutredning för Telefonplan visar att planerad exploatering, däribland Telefonfabriken 1:1, kommer att påverka kapaciteten för tunnelbanans röda linje med ett tillskott av cirka 20 % i maxtimmen i relation till nuvarande resenärslöden. En ökad turtäthet är nödvändig för att det ökade resandet vid Telefonplan inte ska inverka negativt på kapaciteten längs linjen. Staden samråder med SL i de pågående projekten för att SL ska kunna planera så att kollektivtrafiken fungerar på bästa sätt utifrån nya förutsättningar. I dagsläget finns inga diskussioner om tvärförbindelse.

Tillgänglighet

Trafikkontoret anser det viktigt att tillgänglighet och tydlighet beaktas i det fortsatta arbetet gällande utformning av områdets ytor, t.ex. torget. Föreslagna dagvattenlösningar med öppna växtbäddar bör studeras närmare så att de fungerar ut fotgängarsynpunkt. Det bör också finnas alternativa vägar för de som inte klarar trappor.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshinderfrågor anser det bra och självklart att takens uteplatser är tillgängliga med hiss. De anser även att det ska finnas möjlighet att installera inomhushiss i de föreslagna etagelägenheterna och förutsätter att det installeras en hiss till Tellusgången enligt Boverkets byggregler. De framför även synpunkter på lösningar för sophantering utifrån tillgänglighetsperspektiv (Se avfallshantering).

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Hissanlutning och trappa ned till Tellusgången utreds vidare under fortsatt planarbete utifrån tekniska samt logistiska aspekter.

Tillgänglighet inom bostäder regleras i BBR och är ej en planfråga.

Teknisk försörjning

Vattenförsörjning, spillvatten, dagvatten

Stockholm vatten meddelar att VA-anlutning kan ske till befintliga ledningar i LM Ericssons väg samt att betydande åtgärder bör vidtas på tomtmark så att dagvattenmängden till det allmänna ledningsnätet minimeras.

Boende och privatpersoner

En person framför att det bör tas hänsyn till den stora dagvattenmängd som genereras inom området och undrar om befintliga ledningar klarar tillkommande dagvattenmängd.

El/Tele

Skanova önskar det noteras i planhandlingarna att de så långt som möjligt vill behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader.

Energiförsörjning

AB Fortum Värme och Stockholm Gas vill att hänsyn tas till deras befintliga ledningar inom området. Stockholm Gas vill att ett genomförandeavtal skrivs för hantering av deras ledning.

Fortum Distribution AB meddelar att befintlig nätstation bedöms klara tillkommande exploatering men att befintliga 11 kV ledningar måste flyttas och att ett nytt läge bör utredas.

Avfallshantering

Trafikkontoret föredrar avfallshantering på fastighetsmark då vägbeläggningen på sophämningsplatserna ofta blir sönderkörd av tung trafik. I annat fall ska avtal skrivas mellan staden och fastighetsägaren om skötsel och ansvar.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshinderfrågor ser helst att sophantering löses genom sopnedkast i varje trapphus (via sopsug). Om detta inte är möjligt bör hushållssopor och grovsopor kunna lämnas i utrymmen via inomhusförbindelse utan hinder. Väljs trots allt en lösning med kvittblivning av sopor utomhus bör avståndet mellan entré och sopnedkast inte överstiga tio meter.

Skötsel, renhållning och underhåll

Trafikkontoret framför att körytan längs LM Ericssons väg behöver justeras från 6.0 till 6.5 meter för att ge plats för snöhantering och för att minska slitaget på vägbanan. Kommuntekniska ytor behöver också planeras in för att driften ska fungera.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret noterar synpunkter från Stockholm vatten, Skanova, Fortum och Stockholm gas inför det fortsatta arbetet. Vidare samordning mellan ledningsrättshavare och exploitör fortsätter under planprocessen och regleras i avtal före antagande av detaljplanen.

Avfallshanteringen kommer att studeras vidare i och med en revidering av planförslaget. Staden noterar Funktionshindersrådets och Trafikkontorets synpunkter inför det fortsatta arbetet. Eventuell reglering av skötsel och ansvar kommer att regleras i avtal mellan fastighetsägaren och staden före antagande av detaljplanen.

LM Ericssons vägbredd samt övriga ytor som behövs ur driftsynpunkt kommer att studeras vidare under detaljplanens revideringsarbete i samråd med trafikkontoret.

Hälsa och säkerhet

Risk

Trafikverket upplyser om att det runt alla instrumentflygplatser finns höjdbegränsande ytor med en radie av 55 km. I detta fall berörs Bromma riksintresse för kommunikationer. Försvarsmakten, Swedavia och Luftfartsverket bör få detaljplanen på remiss.

Planering av byggnader och objekt som riskerar att påverka högsta höjder kräver att det genomförs en flyghinderanalys. Om byggnaden överstiger 20 meter ska Luftfartsverket kontaktas.

Länsstyrelsen erinrar om att Trafikverkets ovanstående synpunkter behöver beaktas.

Markföroreningar inom området

Länsstyrelsen hänvisar till tidigare undersökningar där förhöjda halter av flyktiga ämnen konstaterats i grundvatten, i porluft under mark, samt i inomhusluft inom angränsande fastigheter. Detta, samt det faktum att en bensinstation varit belägen norr om planområdet, innebär att det finns behov av kontroll av ventilation och tätskiktens långsiktiga funktion över tid för att minska risken för boendes exponering av skadliga ämnen. Planhandlingen behöver tydligare redovisa markens lämplighet för bostadsbebyggelse och att eventuella markföroreningar kan avhjälpas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden upplyser om att om markföroreningar upptäcks ska miljöförvaltningen informera och göra anmälan om miljöfarlig verksamhet innan saneringsarbetet påbörjas enligt 10 kap. miljöbalken.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Med anledning av de synpunkter som inkommit under plansamrådet gällande byggnadshöjder kommer den föreslagna högdelen mot entrétorget att utgå. Ingen byggnadsdel kommer därmed övergå 20 meter. Swedavia, Försvarsmakten och Luftfartsverket kommer att få detaljplanen på remiss under granskningsskedet.

Inför detaljplanens granskningsskede kommer en undersökning för att genom provtagning identifiera eventuella föroreningar i mark eller grundvatten inom planområdet. Undersökningen är ett komp-

lement till den miljötekniska utredning som genomfördes 2005 och som endast behandlar en mindre del av planområdet. Inför ett antagande av detaljplanen ska det vara säkerställt att marken är lämplig för bostadsändamål genom att eventuella föroreningar i mark eller grundvatten har avhjälpes eller skydds- eller säkerhetsåtgärder har vidtagits på tomten.

Miljö- och klimataspekter

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Länsstyrelsens uppfattning är att det föreligger risk för påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljö. Framtagen kulturhistorisk konsekvensanalys utgör dock ett så pass gediget underlagsmaterial att en separat miljöbedömning inte behöver upprättas.

Boende och befolkning

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshinderfrågor förutsätter att behovet av bostäder enligt SoL (Socialtjänstlagen) och LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) undersöks inom projektet.

Tre personer framför att det bör planeras för en god blandning av stora och små lägenheter för att möjliggöra att barnfamiljer och ungdomar kan bo kvar i området. Det råder speciellt brist på större lägenheter idag.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Bostäder enligt SoL eller LSS kräver inte stöd i detaljplanen för att kunna realiseras och hindrar således inte att kommunen och fastighetsägare träffar överenskommelser om det.

Process, samrådsmaterial och genomförande

Process

Samfundet S:t Erik anser att en helhetsgranskning bör göras och att en områdesplan för hela utvecklingen av Telefonplan bör tas fram innan fortsatt detaljplanering.

Boende och privatpersoner

En person vill överklaga detaljplanen med motiveringen att Stadsbyggnadskontoret avvisade 2012 planen att riva Designens hus då den inte ansågs matcha de långsiktiga målen i planeringen av söderort.

Samrådsmaterial

Samfundet S:t Erik anser att redovisningen av Designens hus tidigare gestaltning (innan 2008) är bristfällig.

Rådet för Stockholms skönhet anser att remissmaterialet är utförligt. Ingående analyser ligger till grund för förlaget och områdets bärande detaljer har preciserats väl för att kunna integreras i gestaltningen. Rådet efterlyser dock illustrationer av Konstfacksgången

Boende och privatpersoner

En person anser att en vindanalys för området behöver tas fram då det idag är mycket blåsigt kring Ture Wennerholms torg. En person vill se förtydligande skisser hur parkering och kollektivtrafik ska lösas i och med det ökade trycket från fler boende.

Administrativa bestämmelser

Trafikförvaltningen anser att det är oklart vad som gäller för det område som har användningen K1S1 men som samtidigt är begränsad från att bebyggas och om detta berör befintlig spåranläggning.

Lantmäteriet anser att beskrivningen av användningsområdet BC2P1 på plankartan är svårtolkad och att område reserverat för gemensamhetsanläggning lämpligen kan ha användningsbestämmelser för samtliga användningar som avses ha del i denna. De påpekar också att de aktnummer för avtalsservitut som anges i planbeskrivningen är felaktiga.

Länsstyrelsen efterfrågar en motivering till varför entrétorget planläggs som kvartersmark och inte allmän plats och vilka eventuella kulturmässiga konsekvenser detta kan medföra.

Genomförande

Trafikförvaltningen informerar om att eventuella grundläggningsarbeten inom 50 meter från befintlig spåranläggning ska utföras i enlighet med SL:s föreskrifter och anvisningar.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Process

"Program för område vid Telefonplan i stadsdelarna Midsommarkransen och Västberga" godkändes i stadsbyggnadsnämnden 2005-11-25. I stort följer de pågående detaljplanerna kring Telefonplan intentionerna i programmet, med undantag för aktuell detaljplan. Stadsbyggnadskontoret ser i nuläget inte att det är aktuellt att förnya programmet. Angående Stadsbyggnadsnämndens motivering till beslut att påbörja detaljplanarbetet vid Designens hus och att frånga programmet; Se rubriken "Allmänt om förslaget".

Staden samordnar arbetet med pågående detaljplaner vid Telefonplan och kontinuerliga avstämmningar mellan projekten görs. En sammanställning av pågående planering presenterades för allmänheten den 13-15 november när stadens dialogpaviljong besökte Telefonplan. Allmänheten hade då möjlighet att ställa frågor och komma med synpunkter på det som planeras kring Telefonplan.

Samrådsmaterial

I samrådsförslagets planbeskrivning samt tillhörande illustrationsbilaga presenteras under rubriken "Utemiljön illustration av möjlig utformning av Konstfacksgången. Illustrationen kommer att revideras i samband med att bebyggelseförslaget omarbetas.

Designens hus ursprungliga gestaltning beskrivs under rubriken "historik och befintlig bebyggelse" där även ett fotografi finns på den ursprungliga byggnaden. Stadsbyggnadskontoret ser över om fotomaterialet kan kompletteras. För en mer utförlig beskrivning hänvisas till den kulturhistoriska konsekvensbedömning som tagits fram under planarbetet (Tyréns 2014-09-23).

Vindanalys för framförallt Ture Wennerholms torg tas fram i det fortsatta planarbetet.

Angående förtydligande skisser på lösningar för parkering och kollektivtrafik se bemötande under rubriken "gator och trafik".

Administrativa bestämmelser

Den mark som Trafikförvaltningen åsyftar har egenskapen torg (dvs. yta som inte får bebyggas utan ska hållas öppen). Den ligger inom fastigheten Telefonfabriken 1 och användningsområdet K1S1, dvs. Telefonfabrikens tillåtna verksamheter (kontor, butiker, restaurang, skola och hantverk). Befintlig spåranläggning är inte berörd av detta mer än att ombyggnad av torg och anslutande vägområde inom 50 meter från spåranläggningen ska göras i enlighet med SL:s föreskrifter och anvisningar.

I samband med revidering av planhandlingarna inför granskningsskedet kommer stadsbyggnadskontoret samråda med Lantmäteriet angående planbestämmelser samt rätta eventuella felaktigheter gällande avtalsservitut.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Stadsbyggnadskontoret konstaterar att de flesta remissinstanser och boende överlag är positiva till planförslaget då det är angeläget att bygga bostäder i Stockholm och platsen är bra för kompletteringsbebyggelse med hänsyn till det goda kollektivtrafikläget. De remissinstanser som hanterar kulturmiljöfrågan (Länsstyrelsen,

Skönhetsrådet, Kulturförvaltningen) är dock kritiska till förslaget vars utformning de anser behöver utgå mer från riksintressets utpekade värden. I övrigt framför remissinstanserna synpunkter kring sakfrågor som tillgång på allmän och kommersiell service (skola, förskola, kollektivtrafik), gatuutformning, teknisk försörjning, markföreningar, skötsel och drift samt administrativa frågor.

Synpunkter från boende berör främst kulturhistoriska värden och kritik mot byggnadsgestaltningen med hänsyn till detta, bostäder i anknytning till Konstfacks verksamhet och bebyggelsens omfattning i relation till gårdsrum, befintlig service (främst skola) och infrastruktur.

Stockholms stad har som mål att bygga 140 000 nya bostäder till år 2030 vilket ställer stora krav på stadens befintliga miljöer, infrastruktur samt processer och utvecklingsarbete. Staden planerar bostäder där både nyttan och det allmänna intresset är som störst, däribland i kollektivtrafikhärlägen som Telefonplan. Kontoret bedömer att förslaget stämmer väl överens med översiktsplanen där Telefonplan pekas ut som ett strategiskt viktigt stadsutvecklingsområde. Samtidigt utgör området en mycket värdefull miljö ur kulturhistorisk synvinkel. Kontoret har under planprocessen därmed vägt de kulturhistoriska värdena mot behovet att stadsutveckling i kollektivtrafikhärläge. Ambitionen vid utformningen av bebyggelsen och utemiljön har varit att så långt som möjligt att ta hänsyn till och lyfta fram platsens kulturhistoriska värden och samtidigt tillföra stadskvaliteter, ekologiska värden och ett intressant uttryck som bidrar till att Telefonplan stärker sin identitet som en plats för nytänkande och design.

Utifrån inkomna synpunkter kommer förslaget framför allt att revideras utifrån de synpunkter som inkommit gällande kulturhistoriska värdena. Bebyggelsens arkitektur kommer att tonas ned och dess utbredning kommer minskas för att i högre grad tillgodose utpekade värden i riksintresset. Detta sker i viss mån på bekostnad av stadskvaliteter i gaturummet och av bebyggelsens innovativa och egna arkitektoniska uttryck. Kontoret anser att föreslagna revideringar (listade nedan) kommer att innebära att påverkan på riksintresset samt service, infrastruktur och grannar anses som godtagbar.

Föreslagna förändringar

Med anledning av de synpunkter som framförts under samrådet kommer följande frågor att studeras vidare inom fortsatt planarbete:

- En avsmalning av kvarteren med avsikt att bibehålla befintligt grönstråk mot LM Ericssons väg och genom detta gränsen mellan fabriksområdet och LM-staden.
- Entréförhållanden och vägrum, bl.a. utifrån att bevarat grönstråk inte ska fragmenteras av kommunikationsstråk samt ur driftssynpunkt.
- Omfördelning och sänkning av byggnadshöjder mot entrétorg och Konstfack.
- Frontbyggnadens fasader och fasadliv utifrån att bebyggelsen ska underordna sig gamla Telefonfabriken samt för att bibehålla siktlinjen och orienteringen in mot fabriksområdet.
- Inrymmande av cykelparkering om 2,5 – 4 platser/100m² inom fastigheten.
- Trappanslutning samt eventuell hissanslutning ned till Tellusgången, utifrån tekniska och logistiska aspekter.
- Samordning av teknisk försörjning .
- Gatutformning utifrån de nya förutsättningarna samt ur driftssynpunkt.
- Vindförhållanden samt solförhållanden för bostäder och bostadsgårdar.
- Föroreningar i mark och grundvatten.

Vidare behövs mindre kompletteringar och justeringar av planhandlingarna av redaktionell karaktär. Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna kan hanteras och studeras i det fortsatta arbetet.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2012-18230. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen framför följande synpunkter som främst behandlar planförslagets påverkan på riksintresset för kulturmiljö.

Riksintresse för kulturmiljö och förutsättningar

Länsstyrelsen anser att föreslagen utformning av planen behöver ändras för att tillgodose riksintresset för kulturmiljö enligt 3 kap. miljöbalken. Platsen kan vara möjlig att komplettera med bostäder men det kulturhistoriska sambandet och den fysiska kopplingen

mellan fabriksanläggningen och LM-staden riskerar att försvagas på ett allvarligt sätt med föreslagen bebyggelseutformning. De lyfter specifikt fram att följande delar behöver bearbetas i förslaget.

Den tydliga gränsen mellan produktions- och bostadsområde luckras upp (d.v.s. LM Ericssons anläggning och LM-staden), dels genom att bostadsfunktion förs in i produktionsområdet, dels genom att dagens avgränsning i form av grönstråk ersätts av stadsgata. Trädplanteringen som föreslås längs stadsgatan (LM Ericssons väg) kommer sannolikt, tillsammans med den plantering som finns på fabriksidan, att läsas som en inramning av de nya bostadskvarteren och inte som gräns mellan de två historiska delarna av riksintresset.

Den föreslagna bebyggelsen innebär att platsen framför fabriks huvudentré förändras på ett olyckligt sätt. Genom att den föreslagna byggnaden utökas i höjd och bredd och ges en accentuerad utformning förskjuts tonvikten på ett negativt sätt från fabriksbyggnaden till den nya byggnaden. Detta kan innebära att riksintressets värden påtagligt skadas. En omgestaltning av platsbildningen behöver utgå från riksintressets värden så att det även fortsättningsvis är möjligt att uppfatta huvudentrén till fabriken som en viktig plats.

Det finns en risk att centrumanläggningen och Midsommargården som är en del av riksintresset förlorar sin betydelse som stadsdelscentrum både upplevelsemässigt och konkret i och med att den nya betydligt mer expressiva bebyggelsen.

För att påtaglig skada inte ska uppstå på riksintresset kräver Länsstyrelsen att förslaget i högre grad utgår från områdets kvaliteter och de värden som lyfts fram i riksintressebeskrivningen och i översiktsplanen. Länsstyrelsen förordar att den befintliga byggnadens högdal bevaras och att den tydliga gränsen mellan industriområdet och LM-stadens bostadsbebyggelse upprätthålls.

Länsstyrelsen efterfrågar även en motivering till varför entrétorget planläggs som kvartersmark och inte allmän plats och vilka eventuella kulturmässiga konsekvenser detta kan medföra.

Markföroreningar

Länsstyrelsen hänvisar till undersökningar från 2000 där förhöjda halter av flyktiga ämnen konstaterats i grundvatten, i porluft under mark, samt i inomhusluft inom angränsande fastigheter. Detta, tillsammans med det faktum att en bensinstation varit belägen precis norr om planområdet, innebär att det finns behov av kontroll av ventilation och tätsiktens långsiktiga funktion över tid för att minska risken för boendes exponering av skadliga ämnen. Till

granskningsskedet behöver planhandlingen tydligare redovisa markens lämplighet för bostadsbebyggelse och att eventuella markföreningar kan avhjälpas.

Flyghinder

Länsstyrelsen erinrar om att Trafikverkets synpunkter ska beaktas.

Behovsbedömning

Länsstyrelsens uppfattning är att det föreligger risk för påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljö. Den kulturhistoriska konsekvensanalys som tagits fram utgör dock ett så pass gediget underlagsmaterial för bedömning av planförslagets påverkan på riksintresset att en separat miljöbedömning inte behöver upprättas.

Storstockholms Brandförsvär

Storstockholms brandförsvär har tidigare inkommit med underlag till detaljplanens behovsbedömning. Deras huvudsakliga synpunkter har blivit behandlade och de har därmed inget ytterligare att tillägga. De bifogar sitt tidigare yttrande samt SSBF:s vägledning *Utrymning med hjälp av räddningstjänstens utrustning* som beskriver hur en räddningsväg kan utformas.

Trafikverket

(sammanfattningen av yttranden innefattar kompletterande rättelser skickad av Trafikverket via mail).

Trafikverket upplyser om att det runt alla instrumentflygplatser finns höjdbegränsande ytor med en radie av 55 km. I detta fall berörs Bromma riksintresset för kommunikationer. Försvarsmakten, Swedavia och Luftfartsverket bör få detaljplanen på remiss.

Planeras för byggnader och objekt som riskerar att påverka högsta höjder krävs att det genomförs en flyghinderanalys. Är byggnaden över 20 meter, som inom aktuell detaljplan, ska LFV kontaktas. Flyghinderanalysen innebär att en kontroll görs av flygvägar, luftrum och teknisk utrustning.

Trafikförvaltningen (SLL)

Trafikförvaltningen informerar om vilka busslinjer som trafikerar Telefonplan samt aktuella siffror för antalet påstigande resenärer/dygn vid Telefonplan:

Buss: 2500

T-bana: 8100

Totalt: 10600

Antalet påstigande var likvärdigt år 2009 (10300 påstigande/dygn).

Inom ca fem minuters gångavstånd pågår planering av totalt 3800 nya bostäder. All denna exploatering påverkar befintlig kollektivtrafik och dess nuvarande och framtida kapacitet varför det är viktigt med ett nära samarbete med Trafikförvaltningen i samtliga pågående planarbeten.

Trafikförvaltningen föreslår gena, trygga, trafiksäkra och tillgängliga gc-vägar till befintliga hållplatser och Telefonplan.

I plankartan finns en begränsning om att marken inte får bebyggas närmast Telefonvägen/ LM Ericssons väg samtidigt som K₁S₁ anges. Det är oklart vad som gäller och om detta berör befintlig spåranläggning eller inte. Eventuella grundläggningsarbetet inom 50 meter från befintlig spåranläggning ska utföras i enlighet med SL:s föreskrifter och anvisningar.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Lantmäterimyndigheten

Lantmäteriet anser att beskrivningen av användningen för område markerat med BC₂P₁ på plankartan är svårtolkad och kan komma att innebära problem. De anser även att område reserverat för gemensamhetsanläggning lämpligen kan ha användningsbestämmelser för samtliga användningar som avses ha del i denna. Angående befintligt avtalsservitut påpekas att de aktnummer som är angivna i planbeskrivningen är felaktiga.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnden vill att stadsbyggnadskontoret undersöker vidare hur det inom planområdet går att anordna åtminstone tre förskoleavdelningar med tillräckligt stora gårdar. De stryker därmed stadsdelsförvaltningens skrivelse i underlag till beslut om att lösningen med förskola inom Kv. Telefonstolpen är godtagbar. De anser att det är positivt att torget utanför Telefonfabrikens entré ska samspela med torget vid Midsommargården och att det är viktigt att de offentliga rummen har en hög kvalitet. De anser också att kulturellt företagande och kulturverksamhet måste ges större plats. Med en fortsatt omvandling av kontors- och industrifastigheter till bostäder försämrar balansen mellan bostäder och arbetsplatser i området och därmed den potentiella möjligheten att anlägga arbetsplatser.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att deras tidigare lämnade underlag för bedömning av miljö- och hälsofrågor har redovisats tillfredsställande i planhandlingarna och tillstyrker därför planförslaget. De upplyser dock om att om markföreningar upptäcks

ska miljöförvaltningen informera och göra anmälan om miljöfarlig verksamhet senast 6 veckor innan saneringsarbetet påbörjas enligt 10 kap. miljöbalken. Godkännande/anmälan av livsmedelsanläggning krävs enligt livsmedelslagstiftning.

Trafikkontoret

Trafikkontoret är positiv till att fler bostäder byggs i kollektivtrafikkära lägen och att områdets allmänna ytor, såsom LM Ericssons väg, ges en mer stadsmässig utformning. Följande synpunkter bör dock beaktas i fortsatt planarbete.

Biltrafik

Korsningen LM Ericssons väg/ Mikrofonvägen-Telefonvägen bör byggas om för förbättrad framkomlighet och trafiksäkerhet. I samband med framtagande av ny detaljplan för Västberga 1:1 avses korsningen, som regleras av flera detaljplaner, flyttas något norrut. Det är viktigt att det inom planarbetet säkerställs att det finns tillräckligt med utrymme inom vägområdet för detta.

In/utfarter längs LM Ericssons väg till de nya kvartersgatorna bör begränsas och kvartersgatorna bör inte regleras som gångfartsgator då det förutsätter att parkeringsövervakning av utförs av staden. Istället kan hastigheten hållas nere med hjälp av möblering och skyltning. I övrigt saknas redovisning för hur varuleveranser ska gå till, samt avsedd plats för lastning/lossning i plankartan.

Cykeltrafik

Sektionen längs LM Ericssons väg bör ses över ur ett cykelperspektiv. Trafikkontoret saknar redovisning över antal cykelparkeringar i planbeskrivningen och föreslår 2.5-4 platser/100 m² BTA enligt dokumentet *Förslag på cykelparkeringstal i nyproduktion*.

Tillgänglighet

Det är viktigt att tillgänglighet och tydlighet beaktas i det fortsatta arbetet gällande utformning av områdets ytor, t.ex. torget, samt av trappor. Det bör också finnas alternativa vägar för de som inte klarar trappor.

Drift och underhåll

Körytan längs LM Ericssons väg behöver justeras från 6.0 till 6.5 meter för att ge plats för snöhantering samt minska slitaget på vägbanan. Kommuntekniska ytor behöver planeras in ur driftsynpunkt.

Avfallshantering på fastighetsmark föredras då vägbeläggningen på sophämtningsplatserna ofta blir sönderkörd av tung trafik. Annars ska avtal om skötsel och ansvar skrivas mellan staden och fastighetsägare.

Grönytor

Det är angeläget med gröna stråk och en stadsdelspark, t.ex. Teaterparken samt att förskolor och skolor planeras med utomhusgårdar med tillräcklig yta och god kvalitet. Planförslagets lösningar för dagvattenhantering med öppna växtbäddar ses positivt men de behöver studeras vidare ur gående- och tillgänglighetssynpunkt.

Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningen framför att de tillsammans med fastighetskontoret planerar att ersätta befintlig gymnastiksal med en ny intill Västberga IP för att tillgodose den växande befolkningen i området.

Kulturnämnden (Stockholms stadsmuseum)

Kulturnämnden anser att Stadsbyggnadskontoret har goda intentioner i planförslaget där både bostäder, service och verksamhet inryms och att staden måste få förändras i och med att den växer. Samtidigt är det centralt att bevara och förädla viktiga kulturhistoriska miljöer. Kulturnämnden hänvisar i övrigt till kulturförvaltningens beslutsunderlag, sammanfattat nedan, undantaget skrivelsen om att detaljplanen ska avstyrkas, då de i detta skede inte vill ta ställning till detaljplanen som en helhet.

Kulturförvaltningens beslutsunderlag

Kulturförvaltningen avstyrker planförslaget då de anser att planerad bebyggelse är för omfattande och skulle innebära att ett viktigt kulturhistoriskt och industrihistoriskt samband bryts och stora kulturhistoriska värden skulle gå förlorade.

De anser att det är mycket olämpligt att bebygga platsen och skära av banden mellan arbetsplats och bostäder samt skymma fabriken huvudfasad. Den planerade bebyggelsen går stick i stäv med den ursprungliga tanken i planeringen och bryter planmönstret med slutna kvarter och föreslagen ”stadsgata”.

Platsen framför telefonfabrikens huvudfasad bör upprättas som fabriken förplats och utvecklas som en mötesplats i området. Designens hus är olyckligt placerad men uppförd för Telefonfabrikens syften och har således berättigande på platsen.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Rådet är positivt till en fortsatt förtätning i området men avstyrker förslaget i föreliggande form då de anser att möjligheten till att undanta det södra kvarteret måste utredas då det skulle ha så stor stadsbildsmässig betydelse.

Rådet anser att remissmaterialet är utförligt. Ingående analyser ligger till grund för förslaget och områdets bärande detaljer har

preciserats väl för att kunna integreras i gestaltningen. Den tillkommande bebyggelsen har rätt typologi och är placerad så att viktiga siktlinjer och rörelsemönster kan behållas. Rådet anser att den nya tidsringen bör förstärka de höga kulturhistoriska värdena på platsen utan att försöka förena dem. Bostadskvarteren bör därför ha ett tydligt eget uttryck och områdets betydelse som innovativt och föränderligt kan med fördel markeras genom förslagets ateljéradhus och verksamheter i bottenplan.

Skönhetsrådet är positivt till gestaltungsprinciperna för det norra och mellersta kvarteret men är tveksam till det södra kvarterets form. Den höga huskroppen spelar formmässigt mot den trappade byggnadsvolymen på ett sätt som innehåller allt för mycket form och för lite funktion. Den sluttande takdelen som beskrivs som vettande mot torget vänder sig endast mot den höga huskroppen och insyn i dessa lägenheter. Rådet anser att det gagnar området bättre, både avseende rörelsemönster och kulturhistoriska värden, om det södra kvarteret utgår. Genom att låta förplatsen bli ett tydligare rum skapas ett bättre torg. Om bostadshuset i det mellersta kvarteret, med lokaler i bottenplanet, istället bildar fond i nivå med Tellusgången förstärks rörelsemönstret över torget fram till den idag svårorienterade passagen. Tydligare stadskvaliteter skulle med friare rörlighet över området och in genom LM-staden.

Rådet efterlyser också illustrationer av Konstfacksgången.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshinderfrågor

Rådet anser det bra och självklart att det blir hiss till uteplatserna på tak och förutsätter att det fortsatta arbetet leder till att alla plan på taket ska vara tillgängliga. Gällande Tellusgången förutsätter de att det enligt Boverkets byggregler installeras en hiss. De anser också att det ska finnas möjlighet att installera inomhushiss i etagelägenheterna med bibehållen god planlösning.

Rådet ser helst att sophanteringen löses genom att sopnedkast finns i varje trapphus (via sopsug). Om detta inte är möjligt bör sophanteringen utformas så att både hushållssopor och grovsopor kan lämnas i utrymmen som nås via inomhusförbindelse utan nivåhinder och hinder i form av tunga dörrar. I båda fallen ska det vara användbart för personer med funktionsnedsättningar. Väljs trots allt en lösning med kvittblivning av sopor utomhus bör avståndet mellan entré och sopnedkast inte överstiga tio meter.

Rådet förutsätter att behovet av bostäder enligt SoL och LSS undersöks inom projektet.

Stockholm Business region AB

Stockholm Business Region AB anser att förslaget utgör ett bra tillskott med bostäder i den växande staden. De framhäver dock att det bör finnas en bra balans mellan arbetsplatser och bostäder i alla projekt, i synnerhet i söderort. Risken med att bara bygga bostäder är att dagbefolkningen uteblir och då även underlag för service. Stockholm Business Region påpekar att i samtliga projekt där det är möjligt bör tillräckligt med lokalyta för arbetstillfällen planeras in för att främja andelen dagbefolkning i området.

Övriga remissinstanser**Stockholm Vatten AB**

Stockholm vatten låter meddela att VA-anslutning kan ske till befintliga ledningar i LM Ericssons väg. De understryker också att betydande åtgärder bör vidtas på tomtmark så att dagvattenmängden till det allmänna ledningsnätet minimeras.

Fortum Distribution AB

Fortum Distribution AB meddelar att befintlig nätstation bedöms klara tillkommande exploatering men att befintliga 11 kV ledningar måste flyttas och att ett nytt läge måste utredas.

AB Fortum Värme

AB Fortum Värme understryker att hänsyn måste tas till befintlig fjärrvärmeledning inom området. Stockholm Gas har gasservice inom området och befintlig ledning måste hanteras innan nybyggnation är möjlig. För detta måste ett genomförandeavtal skrivas.

TeliaSonera Skanova Access AB

Skanova önskar så långt som möjligt behålla teleanläggningar i befintligt läge för att undvika olägenheter och kostnader i samband med flytt. Denna ståndpunkt ska noteras i planhandlingarna.

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har inga ledningar inom planområdet och har därför inget att erinra.

Samfundet S:t Erik

Samfundet S:t Erik anser att redovisningen av Designens hus tidigare gestaltning (innan 2008) är bristfällig. Designens hus ingår i det blåklassificerade fabriksområdet och är centralt beläget i riksintresseområdet. Den föreslagna bebyggelsen skulle bryta det samband som finns mellan fabriken och arbetarbostäderna och den

föreslagna höghusdelen samt "spektakulära" utformningen skulle dominera över de tidigare arkitekternas mer finstämda arkitektur. De menar vidare att en helhetsgranskning och en områdesplan för hela utvecklingen av Telefonplan bör redovisas samt att Designens hus bör bevaras och exteriört återställas till utseendet före 2008.

Övriga, ej sakägare

SITE, Transit KI, KKV

SITE (hyresgäst inom Telefonfabriken 1 i f.d. Designens hus), Transit Kulturinkubator och KKV-konstnärernas kollektivverkstad, framför i ett gemensamt yttrande att de motsätter sig en rivning av f.d. Designens hus då detta på ett olyckligt sätt skulle minimera den vision som staden har om ett kraftfullt, kreativt och konstnärligt kluster med arbetsplatser på Telefonplan. De har förståelse för att Vasakronan har haft svårighet att hitta långsiktiga hyresgäster till befintlig byggnad men det är en allt för enkel och tragisk lösning att riva denna och därmed "riva" delar av visionen. Dessutom är det olämpligt med bostäder i direkt närhet av Konstfacks verksamhet, som redan nu fått klagomål från närboende.

SITE och Transit Kulturinkubator är idag etablerade som viktiga partners på Telefonplan och har sedan starten 2008 satt Telefonplan på kartan för regional, nationell och internationell utveckling av scenkonsten. De har tillsammans med KKV utarbetat visionen – *Konsthuset – ett produktionshus för alla konstnärliga discipliner*, som de anser kan ha sin placering inom f.d. Designens hus. Avsikten med Konsthuset är att skapa ett produktionshus för högkvalitativ bildkonst, formgivning, film och musik i samverkan mellan professionellt verksamma konstnärer. Konsthuset skulle ytterligare komplettera produktionsmöjligheter för konstfacks studenter samt skapa en attraktiv plattform för ytterligare kreativa näringar vid Telefonplan.

SITE, Transit KI och KKV är beredda att omedelbart inleda förhandlingar med Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Vasakronan om etableringen av Konsthuset i Telefonfabriken 1.

Konstfack

Konstfack flyttade till Telefonfabriken 1 av flera skäl, bl.a. på grund av att kvarteret då var ett industriområde och konstfacks verksamhet är att jämföra med en mindre industri.

Konstfack anser att det är högst olämpligt med bostäder så nära sin verksamhet. Till förmån för nya bostäder som uppförts i kvarteret har de blivit av med sin utomhusverksamhet. De befärar att de nu kan bli ytterligare vingklippta, med tanke på att det redan idag finns problem med närboende som upplever sig störda av deras verksamhet. Den direkta insyn som kommer att uppstå mellan bostäder och

Konstfacks ateljéer med dygnet runt-verksamhet skulle inte heller vara tilltalande vare sig för boende eller Konstfacks studenter.

Konstfack anser att de planerade huskropparna närmast Konstfack ska sänkas en våning, alternativt ha samma höjd som Konstfacks fasad, då Konstfacksgången annars skulle upplevas väldigt trång. Konstfacks lokaler som är beroende av bra ljus och obrutna siktlinjer skulle också påverkas negativt. Fasadlivet på byggnaden närmast entrétorget bör skjutas tillbaka så att den linjerar Designens hus huskropp och därmed inte bryter siktlinjen mellan Telefonplans tunnelbaneuppgång och Konstfacks fasadskylt. Detta för att inte ytterligare försvåra orienteringen till Konstfacks entré.

Slutligen ställer sig Konstfack positiv till fasadernas färgskala mot Konstfack samt kvartersstrukturen som öppnar upp den blockering mot Konstfack som Designens hus utgör idag.

Boende, Ture Wennerholms Torg

Personen har inkommit med två separata yttranden sammanfattade nedan.

1. Eftersom bebyggelsen kommer närmare Ture Wennerholms torg än vad Designens hus gör i dag, samt att de boende längs LM Ericssons väg endast har badrumsfönster mot Telefonfabriken, så kan hushöjderna vara högre mot LM Ericssons väg men lägre mot Ture Wennerholms torg.
2. De nya husen är ganska massiva. Färgsättningen borde överensstämma med konstfack och övriga hus i området, d.v.s. vit-gula nyanser. En analys av vindförhållanden bör göras då det är mycket blåsigt runt Ture Wennerholms torg.

Boende, Huvudfabriksgatan

Personen är positiv till att bygga inom Telefonfabriken 1 och tycker att planerna verkar okej. Hon är dock kritisk till att det är bostäder som byggs, särskilt stora bostäder. Skolsituationen är "extremt bekymmersam" och att krav borde ställas på Vasakronan att inkludera skollokaler för barn i yngre åldrar eller att skjuta på planerna för en jämnare tillströmning av barn.

Boende, Hyvelvägen

Yttrandepersonen har inkommit med två yttranden:

1. Nybyggnaden ska vara gräddgul. "Höghuset" sänks 2 våningar.
2. Området är ljust och alla förslag om mörka hus är förkastligt! Nya byggnader bör inte i höjd överstiga trapphuset vid vakten – inga höghus tack!

Boende, Ekensbergsvägen

Yttrandepersonen anser att vatten i form av fontän(er), där man kan sitta och ta det lugnt, skulle ge mer liv till entréplatsen. Hon önskar också en servering (kaffe, inte alkohol) samt många träd som skulle fungera både som luftrenare och trivselfaktor.

Boende, Oktobergatan

Yttrandepersonen anser att planförslaget är en välkommen förtätning med bra service och ett naturligt resultat av att Stockholm växer. För att skapa en vänlig och öppen miljö bör dock husen inte vara högre än femvåningar.

Anonym

Yttrandepersonen saknar större lägenheter. Det planeras mest för mindre lägenheter, vilket också behövs, men i området bor väldigt många barnfamiljer och det finns få 4:or och 5:or. Barnfamiljer vill bo kvar i området och även ungdomarna blir äldre.

Boende, Bäckvägen

Yttrandepersonen anser det redan nu överbelamrat på T-banans röda linje ifrån Telefonplan och undrar hur detta löses i och med att 3800 nya lägenheter ska bygga. Han undrar också var bilarna ska ta vägen då parkeringen redan idag är ett problem kring Telefonplan. Han önskar se en lösning (skisser) på dessa två infrastrukturproblem. I övrigt är han mycket positiv till alla idéer som visas.

Boende, Tellusborgsvägen

Yttrandepersonen säger YIMBY! (Yes in my backyard). Han är positiv till planförslaget men önskar fler större lägenheter i form av 4:or och 5:or för att kunna bo kvar i området.

Boende, Fastlagsvägen

Yttrandepersonen hoppas att det byggs fler större lägenheter i området. Det är redan ca 90% 1:or och 2:or runt Telefonplan. Området blir mer attraktivt med en blandning av små och stora lägenheter.

Boende, Cembalogatan

Yttrandepersonen önskar mer gröna ytor på torget. Hon vill också att det tänks på den stora dagvattenmängd som blir (inkl. klimatfaktor). Klarar befintliga dagvattenledningarna detta?

Boende, Telefonvägen

Yttrandepersonen anser att förslaget är bra men lite förortsaktigt. Betydligt mer bostäder borde få plats. Han undrar om det funnits tankar på en tvärförbindelse då det idag är väldigt trångt i

tunnelbanan och 600 personer till som ska trängas i den lilla stationen blir en tuff utmaning.

Boende, Pingstvägen

Yttrandepersonen anser att planförslaget kommer att göra att området känns väldigt tätbebyggt samt öka trycket på parkeringsplatser. Området saknar infrastruktur och service för att hantera så många nya personer.

Boende, Bultvägen

Yttrandepersonen anser att bredden på gatan mellan det sydliga och det mellersta kvarteret är för smal i förhållande till byggnadernas höjd. Detta kommer att ge en trång gränd som är otrivsamt och okaraktäristisk för området i övrigt. För ljus och trivsel anser han att ett rimligt mått att göra gatan lika bred som byggnaderna är höga.

Boende, Valborgsmässovägen

Yttrandepersonen anser att detaljplaneförslaget ska slås samman med angränsande detaljplan Västberga 1:1 så att ett gemensamt grepp kan tas över de offentliga ytor som berörs av båda planerna.

Han anser att planförslagets grundkoncept är okej, trots att gårdarna blir små och trånga. Om torget ska bli mer än en passageyta är det viktigt vilka verksamheter som kommer att finnas i fondbyggnadens och hur torget disponeras och utformas. En ny större matvarubutik, och stadsdelsbiblioteket som idag är i dåligt skick, skulle lämpa sig bra mot entrétorget.

Entrétorget och torget vid Midsommargården kommer att ligga åtskilda av den täta trafiken på LM Ericssons väg som redan idag är trång på grund av korttidsparkering och food trucks. Den föreslagna exploateringen kring t-banestationen som medför att torget framför Midsommargården behöver åtgärdas skulle kunna ge anledning till en mer radikal förändring där torgplatserna bildar ett sammanhängande torg som har en värdig och generös gestaltning med nya gröna ytor och fontänarrangemang. Ett genomsilningsstråk för biltrafik i gåfart kan skapas över torget där parkering inte är tillåten.

Fasaden på det nya fondhuset ger ett oroligt intryck och är en onödigt stark kontrast mot LM-stadens lugna, gräddvita fasader. Platsen skulle må bättre av att fondbyggnaden underordnar sig det befintliga husets takfotshöjd och att "skidbacksparketten" och högdelens, som skulle bli en belastande konkurrent till Telefontornet, tas bort.

Boende + fyra ytterligare underskrifter, Cedergrensvägen

Yttrandepersonen m.fl. anser att LM-staden redan är hårt ansatt av ny exploatering och att Designens hus, som är del av en unik och

oersättlig stadsplanering, ska sparas och istället inrymma den skola som nu istället planeras på parkmark.

De anser att föreslagen bebyggelse med lokaler i bottenvåningar är en förlaga från New York som inte hör hemma på Telefonplan.

Boende, Cedergrensvägen

Yttrandepersonen ställer sig positiv till större delen av nybyggnationen men oroar sig för ökade trafikflöden i LM-staden. Han anser att trafikflödet på Cedergrensvägen är relativt stort redan i dag och att höga hastigheter uppnås. Ett förbud för genomfartstrafik, en avsmalning av vägen, eller omvandling till gångfartsområde, borde ses över. Det borde även planeras så att byggtrafik genom LM-staden till/från Telefonfabriken 1 undviks samt att delar av LM-staden görs om till ett "andningshål" genom att tillskapa gångfartsområden samt andra trafikbegränsningar.

Vidare anser han att husen i LM-staden, som är riksintresse och en miljö att värna om, inte är nog isolerade för att klara av trafikbuller.

Boende, Telefonvägen

Yttrandepersonen anser att det saknas planering för skolor, parker och skogsgläntor i området kring Telefonplan och att Designens hus hade lämpat sig för en grundskola. Hon påpekar att skolfrågan diskuterats innan och att de befintliga skolorna inte räcker till när nya bostäder kommer att byggas. Yttrandepersonen anser att det är synd att bygga bort parkyta i Enbacken till förmån för en skola när Telefonfabriken är en bättre lämpad yta.

Boende, Mejselvägen

Yttrandepersonen anser att den föreslagna bebyggelsen stör sammanhanget mellan LM-staden och fabriksområdet i och med att gestaltningen i förslaget särskiljer sig från befintlig bebyggelseområdet. Det gäller framför allt den södra byggnaden beträffande höjd samt de stora fönster och den storskaliga kommersiella prägel som fasaden mot entrétorget har. Större hänsyn bör tas till hur byggnaderna kan smälta in i den modernistiska gestaltning och de färgval som präglar befintlig bebyggelse, för att förslaget ska vara förenligt med vad som gäller för ett område som klassas som riksintresse. Riksintresset ska väga tyngre än andra allmänna intressen i den fysiska planeringen. Hon ifrågasätter inte att platsen bebyggs men anser att förslaget inte tar tillräckligt stor hänsyn till områdets kulturhistoriska värde.

Boende, Vattenledningsvägen

Yttrandepersonen vill överklaga detaljplanen med motiveringen att:

- förslaget skulle skapa en fysisk barriär mellan LM-staden och Telefonfabriken och mycket av riksintressets värde skulle därmed gå förlorat. Designens hus är, trots att

byggnaden inte är så gammal som andra delar av Telefonfabriken, en integrerad del av fabriksområdet och fungerar som en ikonisk byggnad för Telefonplan. Så sent som 2011 var den med på omslaget till "Söderort 2030 visionen".

- det råder akut brist på skollokaler i Midsommarkransen. Passande lokaler som Designens hus kommer att behövas som följd av befolkningsökningen i området. Utbildningsförvaltningen anser att Designens hus är lämplig som skola.
- Stadsbyggnadskontoret avvisade 2012 den nuvarande föreslagna planen att riva Designens hus då den inte ansågs matcha de långsiktiga målen i planeringen av söderort.
-

Boende, Erstagatan

Yttrandepersonen föreslår att bebyggelsen ökas med ett antal våningar. När bostäder byggs så nära tunnelbanan bör exploateringstalet vara så högt som möjligt.

Susanne Werlinder
planchef

Torbjörn Johansson
planhandläggare